

Innspill til regjeringens strategi for energieffektivisering i alle sektorer

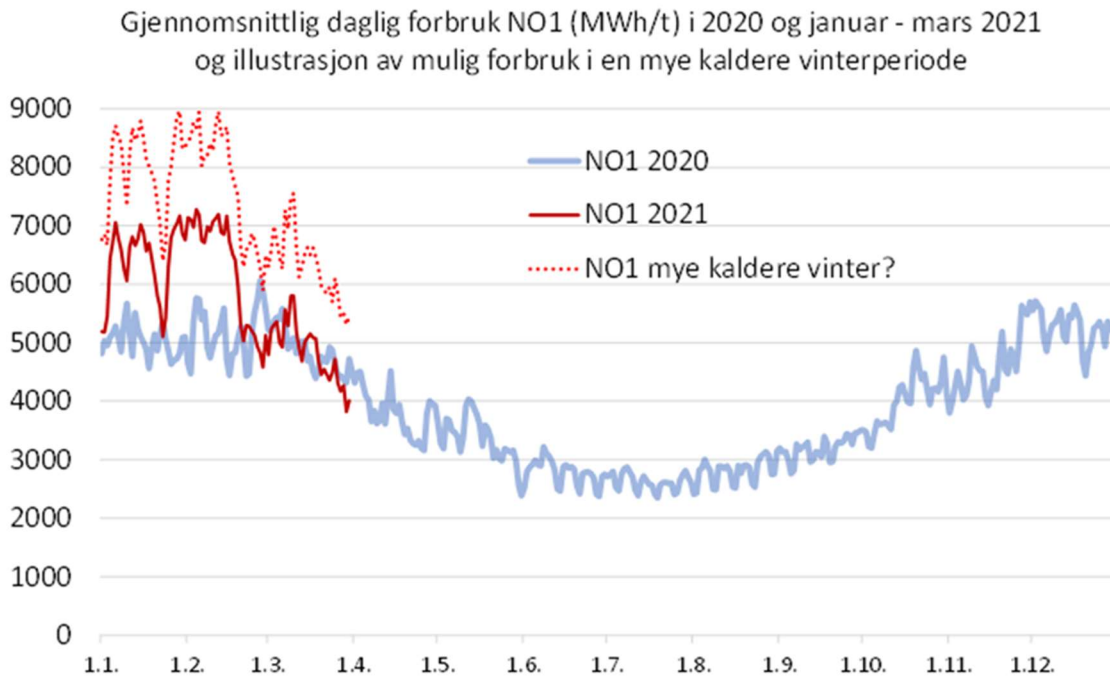
Mer fornybar energi, energieffektivisering og mer nett er avgjørende for å gjennomføre regjeringens klimamål om 55 prosent reduksjon i utslippene i Norge innen 2030. I rapporten "ZERO2030: slik når vi klimamålene" har vi anslått at det er behov for 55 TWh mer kraft/energieffektivisering mot 2030. Energikommisjonen har kommet til tilsvarende behov.

Våre innspill vil i hovedsak handle om bygg og industri. ZERO mener hovedinnsatsen må rettes mot energieffektivisering i byggsektoren for å frigjøre energi og effekt til det grønne skiftet. Samtidig vil energi spart industrien og andre sektorer bidra. Spillvarme fra industrien kan benyttes til oppvarming av bygg og dermed frigjøre strøm brukt til oppvarming.

Dårlige bygg blokkerer for det grønne skiftet og ny industri

Manglende kapasitet i strømmettet er trolig det største problemet for å nå klimamålene og for å etablere ny industri i Norge. Det står rundt 15 GW i kø for å koble seg til nettet, mens tilsvarende produksjonskø er en tidel. Manglende nettkapasitet i store deler av landet skyldes at 50 TWh går til oppvarming av bygg. Kapasiteten begrenses av forbruket vinterstid, fordi det må være plass i nettet til å dekke forbruket på den kaldeste vinterdagen.

Figuren under viser det gjennomsnittlige forbruket i NO1 på Østlandet i perioden januar 2020 til mars 2021. Sommerforbruket ligger rundt 2-3000 MW, mens vinterforbruket ligger mellom 5-6000 MW en varm vinter, og i overkant av 7000 MW i de kalde periodene i januar og februar 2021. Nettet er dimensjonert for enda kaldere vintre. Mens det er ledig kapasitet store deler av året, blokkerer vintertoppene for ny tilkobling. ZERO har i prosjektet Systemsmart energi fått utarbeidet en rapport fra Sintef som viser at om alle rehab-prosjekter energioppgraderes til TEK10, inkl maksimering av vannbårne systemer, kan den totale topplasten reduseres med 17% i 2030. Samtidig synker strømforbruket med 12%, noe som vil tilsvare ca 10 TWh. (FME ZEN SINTEF). Det er interessant at energioppgradering medfører at effekten synker mer enn energiforbruket. Energieffektivisering i byggsektoren vil derfor ha stor effekt på kapasiteten i nettet, og kan frigjøre plass til ny industri, hurtigladere og elektrifisering av eksisterende industri. Siden store nettutbygginger tar lang tid, er energieffektivisering svært viktig frem mot 2030. Hvis vi ikke lykkes med energieffektivisering vil dårlige bygg i praksis blokkere for en akselerering av det grønne skiftet, hvor tilgang til fornybar kraft er den viktigste innsatsfaktoren.

Hvor rette fokuset på energieffektivisering i bygg?

Energieffektiviseringsløsninger er mest aktuelle når gjennomføringen kan kombineres med annen rehabilitering av bygget. Det øker lønnsomheten i tiltakene betraktelig. I en rapport fra SINTEF og ZEB benytter man en rehabiliteringsrate på 1,5%, men sier samtidig at denne trolig er lavere. Dette tilsvarer ca 17 500 eneboliger og 600 boligblokker som gjennomgår større rehabilitering per år, forutsatt en lik rehabiliteringsrate på de ulike boligsegmentene. Enovas undersøkelse av energirehabilitering fra 2016 viser at mange som gjennomfører større rehabilitering av klimaskallet ikke gjennomfører energioppgradering. Det er i underkant av halvparten av boligene hvor rehabiliteringen også omfatter energioppgradering. **For å lykkes med energieffektivisering i byggsektoren må vi sikre at de boligene som rehabiliteres samtidig energirehabiliteres.**

I tillegg må vi sørge for at mange flere gjennomfører klassiske ENØK-tiltak som å installere varmepumper, skifte til LED-lys og andre mindre tiltak.

De viktigste barrierene som det pekes på i barrierestudien til Enova fra 2016 er at det er for dyrt i forhold til gevinsten, mangel på offentlige anbefalinger, for krevende og mangel på kompetanse hos både bestiller og utførende ledd, spesielt for småhussektoren. Enova peker i siste notat på at det er informasjon som er den største barrieren, dette er i strid med DiBK og NVE sine uttalelser.

Forslag til virkemidler i byggsektoren

For å nå målet om 20 TWh energieffektivisering, som energikommisjonen har foreslått, må nye kraftfulle virkemidler på plass. ZERO mener at mer markedsbaserte virkemidler som energispareforpliktelser eller håndverkerstøtte nå bør innføres. Sistnevnte forslag, altså at håndverksbedriftene får støtte til å bistå kundene med energieffektiviseringstiltak, er også foreslått av energikommisjonen. Det vil være en klar fordel om man klarer å lovfeste mer av oppgradering til en god standard, men det er utenkelig og all rehab skal omfattes av gjeldende TEK, som Enova skriver i sitt svar til KLD. Folk som skal skifte kledning på huset, kan ikke pålegges en millioninvestering i hele bygningskroppen.

ZERO peker på energispareforpliktelser av samme årsak. Vi ser det som utenkelig å allokere så store midler over statsbudsjettet som vil være nødvendig for å subsidiere all oppgradering. Enova indikerer 2 milliarder alene til småhusmarkedet for energirehabilitering. Siden verken håndtverkerstøtte, energispareforpliktelser eller lovregulering av energioppgradering er utredet eller testet ut, står regjeringen i realiteten igjen med støtte til boligeiere gjennom Enova som eneste mulighet for å få fart på markedet de første årene. Det haster å starte, og ZERO mener at regjeringen må inn med betydelig økonomisk støtte i to-tre år, til andre virkemidler kan sørge for tilsvarende eller bedre resultat uten at det belaster statsbudsjettet.

Energieffektivisering i bygg

Håndverkerstøtte

I stedet for å nå over 2 millioner boligeiere, kan vi nøye oss med å nå rundt 50 000 håndverkere som jobber i rehab-markedet. Ordningen går ut på å gi støtten for oppgradering direkte til utførende ledd, så kan de velge å dele støtten med de som bestiller. En slik ordning vil i større grad bygge marked og sørge for at all oppgradering av bygningskropp følger en høy energistandard. Det også grunn til å tro at støtten trenger å være mindre enn hvis den gis direkte til tiltakshaver, fordi mange stoler på hva håndverkeren foreslår. ZERO foreslår at en slik ordning testes ut før den implementeres i større skala.

Energispareforpliktelser

Energispareforpliktelser pålegger nettselskapene årlige forpliktelser for redusert energibruk målt i andel av overført energi. Dette tiltaket vil også kunne oppfylle kravet i energieffektiviseringsdirektivet, som sier at alle distributører eller selgere av energi skal oppnå ny energisparing tilsvarende 1,5 prosent av årlig energisalg til sluttbrukere. Gjennom å pålegge nettselskapene å spare energi, etableres et marked for kjøp og salg av energisparing og etablering av et marked for energitjenesteløsninger. Det er en klar fordel at det ligger hos nettselskapene slik at de kan bruke forpliktelsen til aktivt å gå inn i områder med svakt nett med energieffektivisering for å hindre utbygging av nytt nett.

Krav til rehabilitering og komponentkrav

ZERO støtter Enovas syn om at mest mulig av oppgraderingen av bygningskropp bør forskriftsfestes, slik at støtte er unødvig. Vi er imidlertid usikre på hvor lett dette er i praksis. Et område man bør starte med er krav til vinduer og dører. Det er tidligere utredet og kan enkelt gjennomføres.

Krav om energioppfølging for bygg med forbruk over 100 000 kWh

Mange lønnsomme tiltak i næringsbygg blir ikke utført som følge av mangelen på energiledelse satt i system. ZERO foreslår derfor pålegg om å gjennomføre energiledelse med krav om å utarbeide mulige tiltak.

Forbud mot å indeksregulere husleie for F og G bygg

ZERO foreslår at det innføres forbud i husleieloven mot å indeksregulere leien for alle F- og G-bygg og halv regulering for E-bygg. Dette vil gi et insentiv for huseiere til å energioppgradere utleieboliger. Tiltaket har også en klar sosial profil fordi mange med dårlig råd leier boliger. Pga den høye inflasjonen vi opplever nå, er tiltaket effektivt.

Stille krav om at utleieboliger må løftes fra F og G fra 2028

For å frigjøre kapasitet i nettet er det viktigst å løfte de dårligste boligene. Disse bruker mest strøm vinterstid når det er kaldt. ZERO foreslår derfor et krav om at alle utleieboliger må tilfredsstille minimum energiklasse E fra 2030, i tråd med kommende EU-regelverk.

Løfte alle F og G bygg i det offentlige

ZERO foreslår at man systematisk jobber med å løfte alle de dårligste offentlige byggene, og forbyr bruken av F- og G-bygg fra 2030.

Stille krav om at det offentlige bare kan leie A-bygg

ZERO mener i likhet med energikommisjonen at det offentlige bare skal leie A-bygg. For at kravet skal bli overkommelig bør det tidlig varsles for å sende et tydelig signal i markedet, men kravet bør gradvis innføres ved at det de første årene åpnes for å leie A,B og C-bygg, deretter A- og B-bygg, før det fra 2027 blir et absolutt krav om at bygget har energiklasse A. Forslaget vil sende et veldig tydelig og viktig signal til markedet.

Forslag til virkemidler i industrien

Krav til utnyttelse av spillvarme

ZERO synes det er bra at regjeringen har fremmet forslag med krav om energikartlegging i industrien og for datasentre. Vi foreslår at det innføres krav om utnyttelse av spillvarme for industri og datasentre, men at det åpnes for unntak fra kravet.

Insentiver til å samlokalisere industri

ZERO mener det må komme insentiver for å samlokalisere industri. Det er enklere å utnytte energistrømmer og sirkulære materialer om industri samles. Samtidig går arealbehovet ned. Vi foreslår derfor at det kommer insentiver for å sikre areal- og energieffektive løsninger og sirkulærøkonomi.

Innføre klimakrav i CO2-kompensasjonsordningen

ZERO foreslår at det innføres klimakrav i CO2-kompensasjonsordningen, der 50% av kompensasjonen går til utslippskutt eller energieffektivisering. Dette er store beløp hvor regjeringen kan allokere betydelig beløp til investeringer i energieffektivisering på linje med ordningen i Finland.